

Łódź, 06.03.2023

Dr hab. Joanna Kaczmarek-Bieżyńska, prof. UAM
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ul. H. Wieniawskiego 1

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Xiaowei Guo

*"Analiza problemów wykonawczych, interpretacyjnych i formalnych
w wybranych Nokturnach na fortepian Johna Fielda.*

Twórcze inspiracje oraz rezonans w wykonawstwie dawniej i współcześnie"

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Rada Dyscypliny Artystycznej, pismo RDA.510.I.89(2)2023 z dnia 16.02.2023 roku sygnowane przez Wiceprzewodniczącą Rady Dyscypliny Artystycznej dr hab. Monikę Karwaszewską.

Dotyczy

Uchwały Senatu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku (Uchwała 72/2022) z dnia 30 maja 2022 na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Rada Dyscypliny Artystycznej powierzyła mi rolę recenzenta rozprawy doktorskiej w postępowaniu doktorskim Pani mgr Xiaowei Guo.

Postępowanie doktorskie w ramach niestacjonarnych studiów doktoranckich zostało wszczęte w dniu 31 sierpnia 2020 roku na podstawie wniosku o wyznaczenie promotora, na mocy art. 179 ust. 7 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Przekazano mi rozprawę doktorską (promotor – prof. Bogdan Kułakowski), która zgodnie z art. 187 ust. 3 i 4 ustawy stanowi dzieło artystyczne opatrzone opisem w języku polskim i w języku angielskim w celu sporządzenia recenzji.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Xiaowei Guo pt. *"Analiza problemów wykonawczych, interpretacyjnych i formalnych w wybranych Nokturnach na fortepian Johna Fielda. Twórcze inspiracje oraz rezonans w wykonawstwie dawniej i współcześnie"* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz jego opisu.

Dzieło artystyczne zawiera nagrania następujących utworów:

John Field. Nokturny

Nokturn Es-dur nr 1

Nokturn c-moll nr 2

Nokturn A-dur nr 4

Nokturn F-dur nr 6

Nokturn A-dur nr 8

Nokturn Es-dur nr 9

Nokturn e-moll nr 10

Nokturn G-dur nr 12

Nokturn d-moll nr 13

Nokturn F-dur nr 16

Nokturn E-dur nr 17

Nokturn C-dur nr 20 "The Troubadour"

Nagranie dzieła artystycznego zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku 25 października 2022 roku.

Realizatorem nagrania był Pan Marcin Kowalczyk.

Idea nagrania dzieła artystycznego, jakim w przypadku Doktorantki Xiaowei Guo są *Nokturny* Johna Fielda wzbudziła moje duże zainteresowanie i absolutną akceptację. Forma miniatury fortepianowej jest jedną z naczelných form w rozwoju pianistyki.

Cofając się do francuskich lutnistów, a później do francuskich klawesynistów urzeczywistnia się po raz pierwszy idea formy miniaturowej. Forma ta mogła powstać dzięki rozwojowi muzyki instrumentalnej. Dźwięk wydobyty z instrumentu jest pierwszym bodźcem do twórczego procesu, gdzie kompozytor "myśli instrumentem". Rozkwit miniatury przerywa nowa tendencja – dużej formy, jaką staje się sonata, forma sonatowa, by ponownie wrócić

w pierwszych dziesiątkach lat XIX wieku. I tu właśnie fortepian stał się narzędziem, dzięki któremu ówcześni twórcy mogli urzeczywistnić nową ideę.

Miniatura fortepianowa staje się jedną z głównych form wypowiedzi artystycznej, a jej dzieje wyznaczają tacy wielcy kompozytorzy jak Beethoven, Schubert, Mendelssohn-Bartholdy, Schumann, Chopin, Liszt i Brahms.

Doktorantka uświadamia nam, że co prawda John Field nie znalazł się wśród najwybitniejszych kompozytorów, ale na trwałe wpisał się jako twórca nokturnu. Czym otworzył drogę właśnie tym największym z Fryderykiem Chopinem na czele.

Doktorantka pokusiła się o nagranie 12 spośród 20 *Nokturnów* Fielda.

Rozpoczynam słuchanie nagrania Doktorantki i dochodzą do mnie przyjemne dźwięki ***Nokturnu Es-dur nr 1*** w tempie *molto moderato* i tak jak opisuje Doktorantka, słyszymy temat w prawej ręce wykonany w sposób śpiewny *legato* w dynamice *mezzo forte* z wartkim akompaniamentem ósemek w lewej ręce. Dźwięk jest przyjemny, okrągły, na miarę wczesnoromantycznej miniatury. W zakończeniu niektórych fraz lewa ręka niepotrzebnie traci motorykę i ósemkowy ruch ustaje, co jest ze szkodą dla narracji.

Kolejny ***Nokturn c-moll nr 2***, tak jak poprzedni pokazuje nam Doktorantka w sposób właściwy dla wykonania utworów tej epoki. Przyjemny dźwięk z zachowaniem odpowiednich proporcji brzmieniowych w partiach prawej i lewej ręki. Nagrywając nokturny w cyklu, możemy się pokusić o znalezienie w nich wszelkiej różnorodności wyrazowej i agogicznej. Myślę, że z korzyścią dla *Nokturnu c-moll* mógłby być wykonany przez Doktorantkę odrobinę żywiej, co podkreśliłoby *molto espressivo* i ułatwiłoby zaistnienie drugiego głosu w partii lewej ręki.

Mam wrażenie, że kolejny utwór – ***Nokturn A-dur nr 4*** nagrany jest w innej sesji, gdyż fortepian brzmi nieco inaczej. Tempo *poco adagio* wykonane przez Doktorantkę spokojniej pozwoliłoby na zrealizowanie sugerowanego *dolce* w *Nokturnie*. Pani Xiaowei Guo trafnie podnosi sposób realizacji dynamiki nokturnów fieldowskich na współczesnych instrumentach. *Nokturn A-dur nr 4* wymyka się miejscami z wczesnoromantycznej estetyki dźwiękowej.

Kolejny ***Nokturn F-dur nr 6*** to śpiewnie wykonane cantabile w bardzo dobrze wybranym tempie *andante*. Przyjemny odbiór czasami tylko przerywa płaskie brzmienie dyszkantu fortepianu, ale jest to chyba wina instrumentu, a nie Doktorantki.

Nokturn A-dur nr 8 to kolejny utwór, który Doktorantka wykonuje dźwiękiem adekwatnym do tego materiału. Bardzo dobre jest tempo utworu. Myślę, że *Nokturn* ten jest jednym z lepszych nokturnów Fielda. Jawi nam się jako prawdziwy pomost do chopinowskich miniatur. Doktorantka bardzo dobrze oddała charakter utworu z właściwą estetyką brzmieniową.

To samo można napisać o **Nokturnie Es-dur nr 9**. Jest zagrany przez Doktorantkę w dynamice dobrze brzmiącego *mezzo forte*, przechodzącego w kulminacjach do pełnego *forte*, ale ciepło brzmiącego.

Kolejny **Nokturn e-moll nr 10** wykonany jest z właściwymi proporcjami brzmieniowymi w partiach obu rąk. Wracając do budowania cyklu danych miniatur to *adagio* Doktorantka mogłaby wykonać spokojniej, ale nie ma to negatywnego wpływu na końcowy efekt kompozycji.

Nokturn G-dur nr 12 to też jeden z wyróżniających się nokturnów. Słyszymy zbliżające się *Andante spianato* Fryderyka Chopina. Doktorantka wykonała kompozycję, prowadząc linię melodyczną ładnym dźwiękiem wraz z brzmiącą, rozbudowaną partią lewej ręki, a to wszystko w dobrym, naturalnym dla siebie tempie.

Natomiast **Nokturn d-moll nr 13** zrealizowany w spokojniejszym tempie *lento* pozwoliłby Doktorantce na uzyskanie melancholijnego charakteru w części A *Nokturnu* (o czym sama pisze) i osiągnięcia lepszego efektu *più mosso* w części B.

Nokturn F-dur nr 16 posiada 16-taktowy wstęp, który pod palcami Doktorantki zabrzmiał bardzo dobrze. Dalej *Nokturn* ma dobrą narrację. Przeszkadza mi tylko sposób realizacji *scherzando* w łączniku pierwszym, o którym sama Doktorantka pisze, że ma być żartem. Natomiast myślę, że ciężkie *staccato* i za duża dynamika nie pozwoliły na osiągnięcie zamierzonego efektu.

Nokturn E-dur nr 17 to jeden z najbardziej rozbudowanych nokturnów Fielda, napisanych z dużym rozmachem i wirtuozerią. Bardzo dobrze wykonany i zbudowany przez Doktorantkę wstęp o wielu pomysłach melodyczno-rytmicznych. Po 35-ciu taktach wstępu pojawia się finezyjny temat w dynamice *mezzo forte*, który będzie przekształcany o rozdrobnienia rytmiczne i wykonany w zmieniającej się często dynamice. Doktorantka bardzo dobrze radzi sobie z wirtuozowską materią, aczkolwiek brzmienie fortepianu jest zbyt oczywiste, bez dbałości o nastrojowość i sugerowane *dolce*.

Ostatnią pozycją nagraną przez Doktorantkę jest **Nokturn C-dur nr 20 "The Troubadour"**, pozostający do tej pory w rękopisie. Nie zawiera on żadnych wskazówek

wykonawczych. Utwór utrzymany jest w metrum 3/4, w tempie *moderato*. Doktorantka umieściła w Aneksie IV wersję tego utworu przepisaną z rękopisu w programie MuseScore. Wzbogaciła tekst rękopisu o własną dynamikę, palcowanie i pedalizację. Prawdopodobnie dedykowany przez Fielda swojej uczennicy, *Nokturn* C-dur nr 20 jest prostym w budowie i narracji utworem. Nie ma nic wspólnego z pozostałymi osiemnastoma wydanymi dziełami. Doktorantka oczywiście we właściwy sposób zaprezentowała go nam słuchaczom, chcąc dopełnić dzieła i umieścić na płycie tę pozycję.

Reasumując, całe nagranie wybranych *Nokturnów* Fielda oceniam pozytywnie. Doktorantka wykazała się absolutną dbałością o czystość tekstową i intencję kompozytorską, pamiętając o specyfice epoki, w której był tworzony utwór. Udowodniła potrzebę badania twórczości Johna Fielda i jego *Nokturnów*. Śledząc działalność koncertową i pedagogiczną kompozytora wraz z jego twórczością dochodzimy do wniosku, że miał on wpływ na rozwój instrumentu i pianistyki. Doktorantka swoim wykonaniem potwierdziła, że posiada umiejętności potrzebne do prowadzenia pracy artystycznej. Podsumowując ogólne wrażenia z nagranej płyty, pragnę dodać, że doceniam pracę realizatora nagrania, Pana Marcina Kowalczyka.

Opis dzieła artystycznego

Opis dzieła artystycznego pt. *"Analiza problemów wykonawczych, interpretacyjnych i formalnych w wybranych Nokturnach na fortepian Johna Fielda. Twórcze inspiracje oraz rezonans w wykonawstwie dawniej i współcześnie"* jest szczegółowym opisem nagranej płyty.

Praca składa się z następujących rozdziałów:

Wstęp

Rozdział I. John Field – twórca nokturnów

1.1. Koleje życia

1.2. Nokturny Johna Fielda

Rozdział II. Analiza formalna Nokturnów Johna Fielda

Rozdział III. Problemy wykonawcze i interpretacyjne w Nokturnach Johna Fielda

Rozdział IV. Twórcze inspiracje oraz rezonans w wykonawstwie dawniej i współcześnie

Podsumowanie

Bibliografia

ANEKSY

Aneks I. Spis przykładów muzycznych

Aneks II. Spis tabel

Aneks III. Nokturn nr 20 *The Troubadour* – kopia rękopisu

Aneks IV. Nokturn nr 20 *The Troubadour* w wersji opracowanej w programie MuseScore

Aneks V. Program dzieła artystycznego

Aneks VI. Zapis dzieła artystycznego na płycie CD

Aneks VII. Praca doktorska na płycie CD – wersja w języku polskim

Aneks VIII. Praca doktorska na płycie CD – wersja w języku angielskim

Pani Xiaowei Guo dość szczegółowo skonstruowała opis dzieła artystycznego. We **wstępie** wprowadziła nas w motywy wyboru tematu swojej rozprawy doktorskiej. Wykładając potrzeby badania nokturnu – miniatury, jako formy solowej muzyki fortepianowej stworzonej przez irlandzkiego kompozytora Johna Fielda.

Rozdział I. John Field – twórca nokturnów to koleje życia kompozytora, rozwój Jego jako pianisty i jako kompozytora z własnym, unikalnym i rozpoznawalnym stylem. Również tutaj w rozdziale pierwszym Doktorantka wyklada nam szczegółowo pojęcie nokturnu, jego genezę począwszy od średniowiecznych trubadurów do przeniesienia (jak pisał C. Czerny) ze sfery muzyki wokalne na grunt muzyki instrumentalnej. To właśnie Field nadał kształt pierwszemu nokturnowi – miniaturze, serenadzie, pieśni bez słów, romansowi przeniesionym na fortepian.

Rozdział II. Analiza formalna Nokturnów Johna Fielda to bardzo szczegółowa analiza formalna. Przyznaję, że w pierwszym zetknięciu się z tak szczegółową analizą miałam refleksję, że jest to praca wykonana "nad program", ale wczytując się w tak dokładną analizę, muszę przyznać, że poniekąd ma to swój badawczy sens. Przypomnienie nam instrumentalistom o szczegółowej budowie formalnej, tak ważnej dla nas jako wykonawców i interpretatorów formy muzycznej.

Rozdział III. Problemy wykonawcze i interpretacyjne w Nokturnach Johna Fielda. Doktorantka wyłożyła bardzo dokładnie z jakimi problemami wykonawczymi i interpretacyjnymi możemy się zmierzyć w poszczególnych nokturnach. Przede wszystkim potrzeba operowania pięknym, okrągłym dźwiękiem w poszczególnych rejestrach fortepianu

i w każdej dynamice. Umiejętność prowadzenia kantylenowej linii melodycznej w prawej ręce na tle akompaniamentu figurowanych pasaży w ręce lewej. Bez względu na to czy mamy do czynienia z frazą *legato* czy z motywem w artykulacji *staccato*, musimy pamiętać o wokalne proweniencji.

Rozdział IV. Twórcze inspiracje oraz rezonans w wykonawstwie dawnej i współcześnie. Wielka transformacja w dziedzinie myśli filozoficznej, w życiu politycznym, gospodarczym i społecznym doprowadziła do pojawienia się idei, w której człowiek ma potrzeby swojego indywidualnego rozwoju. Idea ta przeniknęła do świata sztuki i twórca dążył do przekazywania w swoim dziele spersonalizowanych myśli i uczuć. Doktorantka uzmysławia nam fakt, że do tego właśnie na gruncie muzycznym jak żadna inna forma nadawała się miniatura fortepianowa. To właśnie John Field nadaje kształt pierwszemu nokturnowi, który jest taką miniaturą fortepianową i publikuje go w 1812 roku, a tym samym staje się prekursorem wyprzedzającym czasy romantyzmu i dzięki własnemu wykonawstwu wprowadził ten typ lirycznej miniatury fortepianowej do sal koncertowych. Doktorantka bardzo słusznie zauważa, że tak jak na Fielda wpłynął kantylenowy sposób operowania głosem ludzkim, to inspiracji dla chopinowskich nokturnów należy doszukiwać się we włoskim *bel canto*, a w szczególności w uwielbieniu jakim Chopin darzył Vincenzo Belliniego. Wracając do miniatury fortepianowej jaką przechwycili kolejni romantycy, musimy oddać sprawiedliwą ocenę Fieldowi i nie patrzeć na jego kompozycje z perspektywy Brahmsa czy Rachmaninowa, tylko wrócić do czasów jemu współczesnych i uznać fakt, że *Nokturny* Fielda podbiły Europę, a Fryderyk Chopin znany z dobrej oceny krytycznej, zwrócił szczególną uwagę na te kompozycje.

W **podsumowaniu** Doktorantka umieszcza kompozytora i jego twórczość w okresie wczesnego romantyzmu i podsumowuje jego dwadzieścia nokturnów pod względem budowy, użytych przez kompozytora tonacji, wybranych temp. Doktorantka trafnie zauważa, że w nokturnach wszelkie określenia odnoszące się do emocji (*dolce, sotto voce, delicato, con tenerezza, teneramente*) są zapowiedzią nadchodzącej epoki romantyzmu.

Opis dzieła zawiera również wersję angielską pracy, bibliografię liczącą 22 pozycje wydane przez polskie, angielskie, amerykańskie, irlandzkie i rosyjskie wydawnictwa oraz 23 źródła internetowe.

Praca napisana jest szczegółowo. Zdarzają się drobne błędy literowe, niefortunne sformułowania, ale zważając na fakt, że Doktorantka jest Chinką i praktycznie każde źródło było dla niej w języku obcym, jestem przekonana, że dokonała ogromnej pracy.

Konkluzja

Obie części pracy doktorskiej mgr Xiaowei Guo pt. *"Analiza problemów wykonawczych, interpretacyjnych i formalnych w wybranych Nokturnach na fortepian Johna Fielda. Twórcze inspiracje oraz rezonans w wykonawstwie dawniej i współcześnie"* są ważnym osiągnięciem Doktorantki i stanowią twórczy wkład w rozwój dyscypliny reprezentowanej przez pianistkę. Pani mgr Xiaowei Guo wykazała się wiedzą teoretyczną i praktyczną w zakresie swojej dyscypliny i umiejętnościami niezbędnymi do prowadzenia pracy artystycznej. Doktorantka spełniła wymagania art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Pracę doktorską Pani mgr Xiaowei Guo przyjmuję.

Joanna Kaczmarska-Bieżyńska

